

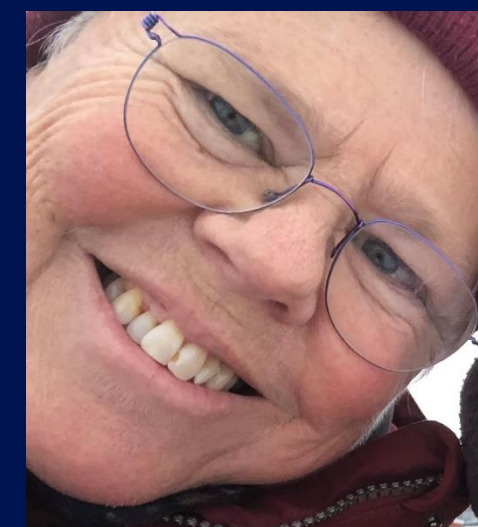
Velkommen til DSAM's webinar om Palliation

ved Anna Weibull
og DSAM-vært Anne Møller

Praktisk info

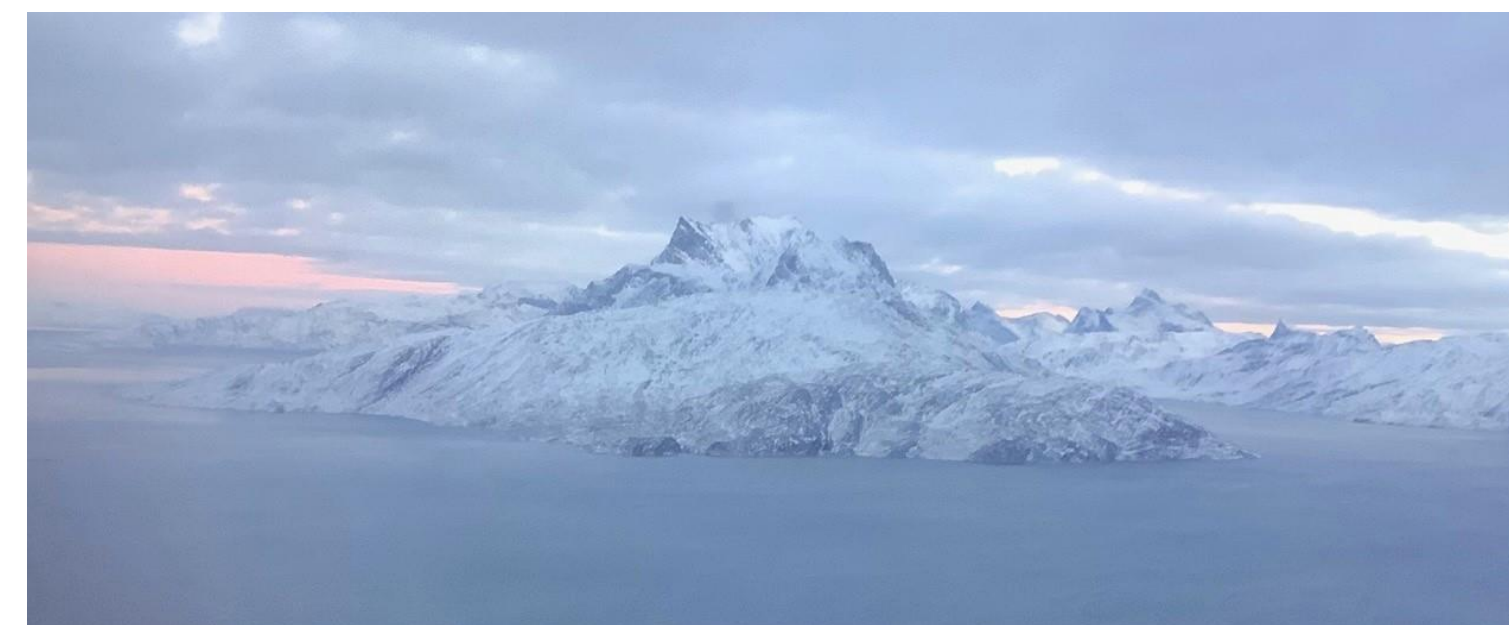
- Webinaret's præsentation bliver optaget, så andre også kan få glæde af det.
- Oplægget kommer til at ligge på DSAM's vejledningsside.
- Du kan stille dine spørgsmål i chatten.

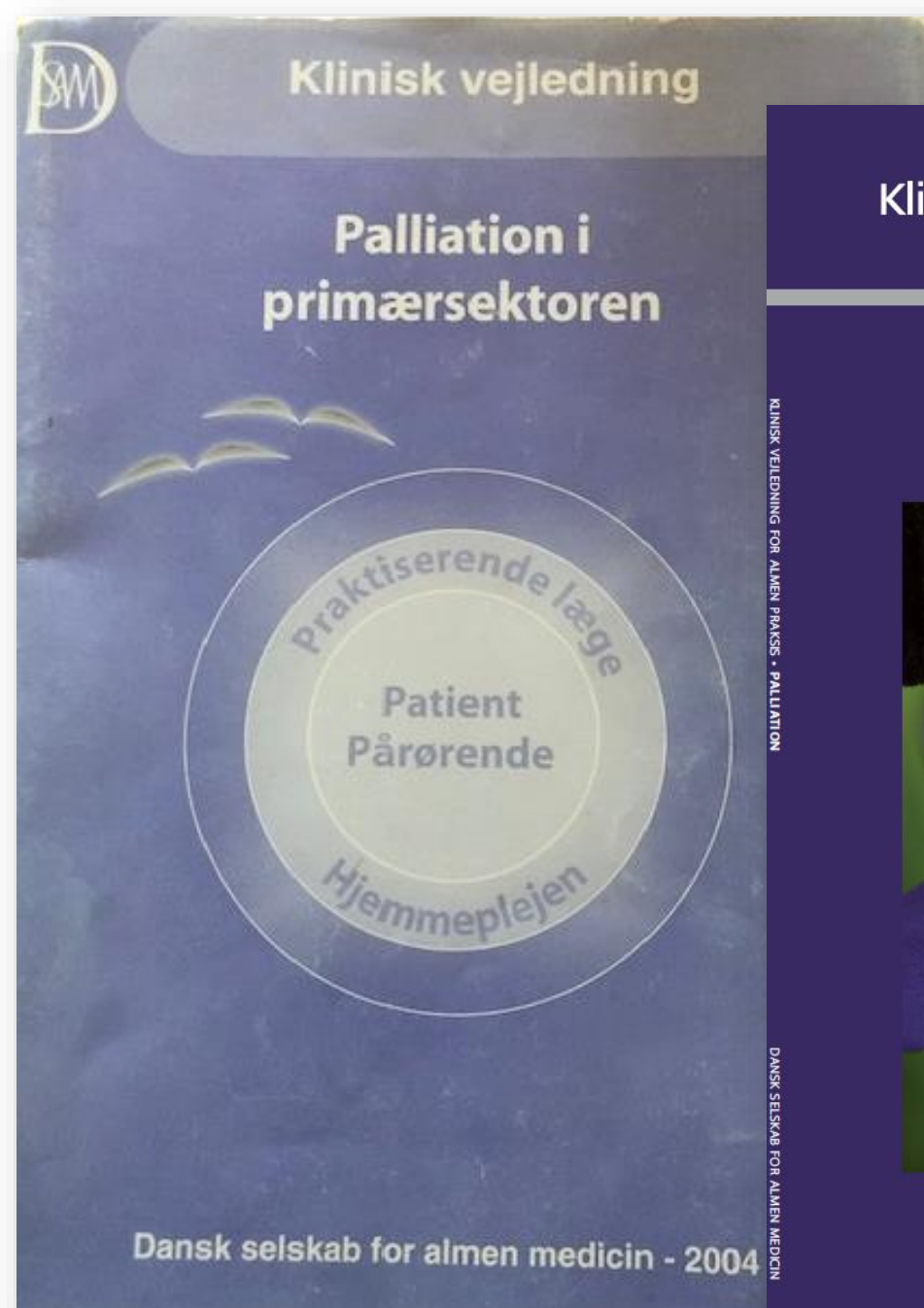

- Læge 1984
- Speciallæge i Almen medicin 1994
- Praktiserende læge 1995 - 2018 Grenå
- Enhed for lindrende behandling, Århus juni 2018 – oktober 2019
- NSCPM* 2007
- DSAM's vejledninger om 'Palliation' 2014 og 2024 og 'Kræftopfølgning i almen praksis' 2018
- App'en 'Palliation i praksis' 2017
- Mahler prisen 2017
- Arbejder som alment praktiserende læge i Sverige, Grønland og Danmark
- Laver kurser og undervisning for PLO-e, LUF, SPEAM og andre som ønsker det

* Nordic Specialist Course in Palliative Medicine

Palliation

en kerneydelse i almen praksis som har slået rod i den almen medicinske muld.

Thomas Gørlén
Trine Brogaard
Mette Kjærgaard Nielsen
Helle Ibsen
Sofie Rhode
Anna Weibull

Vejledningen er et redskab en værktøjskasse!

- Orientér dig i vejledningen
- Den første halvdel af vejledningen er et overblik over, hvad palliation er og forslag til, hvordan man kan organisere sig i almen praksis
- Den anden halvdel er en værktøjskasse, som kan bruges som opslagsværk
- Vejledningen findes både i papirudgave og elektronisk
- App'en udkommer i revideret udgave i 2025!

Vejledningens indhold

Den palliative tilgang i almen praksis

Organisation og samarbejde

Identifikation

Behovsvurdering

Samtalen

Behandlingsniveau

Pårørende

OG SÅ ALT DET ANDET!

Lindring af symptomer og tilstande

Den døende patient

Den sidste tid – råd til den praktiserende læge

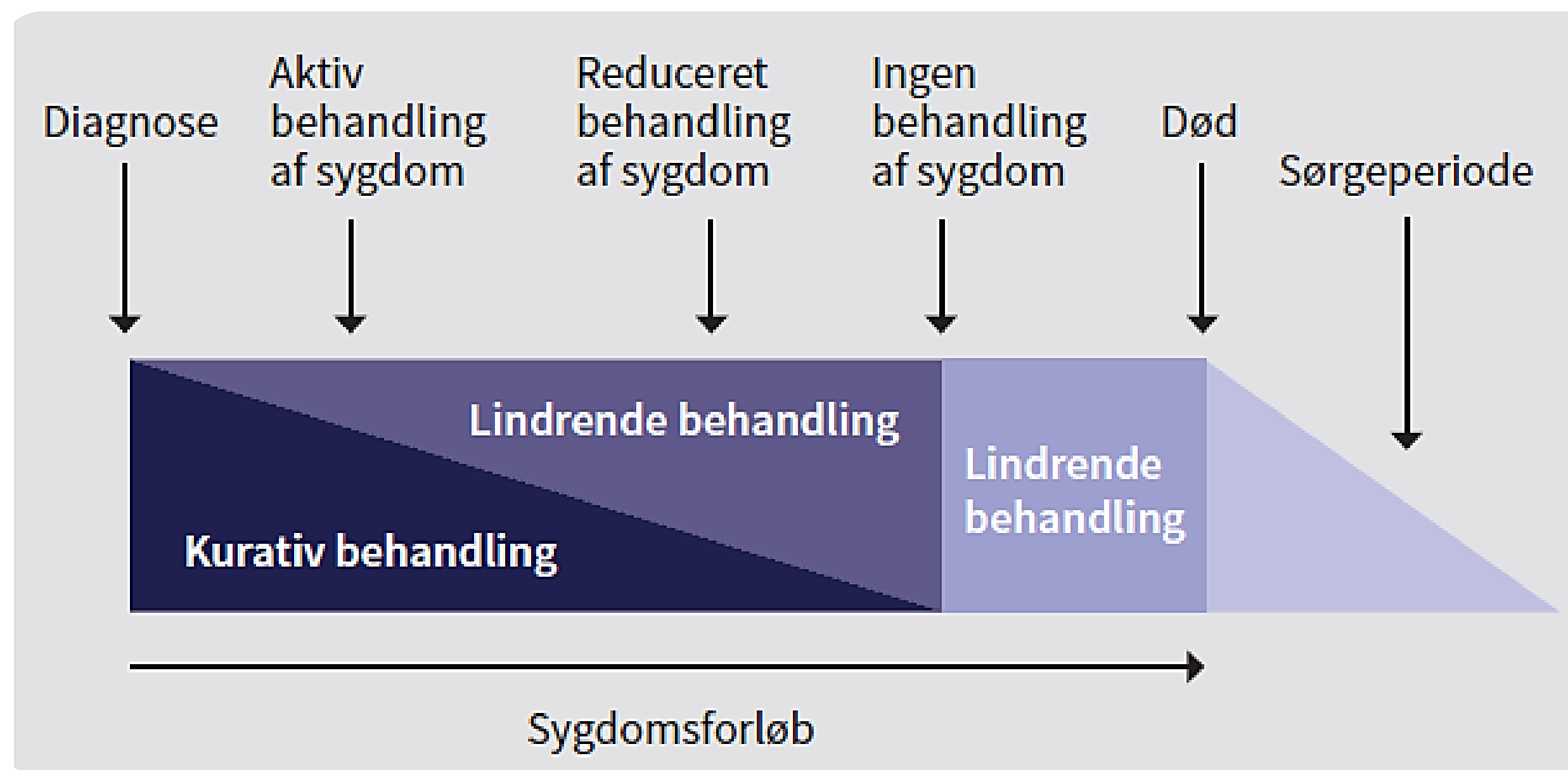
Subkutan behandling

Sociale støttemuligheder

Den palliative tilgang

Alle patienter med livstruende sygdom eller almen svækkelse har behov for en palliativ indsats

Tjekliste

Ved opstart af palliativt forløb

- Tilknyttet læge markeres i journalen
- Markering i journalen, så alle kan se, at det er en patient med særlige behov (stjerner, pop-up eller...)
- Hvad ved patient og pårørende
- Det sociale netværk
- Religion/kultur
- Misbrugsproblemer
- Behandlingsniveau/fravalg af genoplivning (IGVH)?
- Udlevere pjecen 'Når diagnosen er alvorlig'
- Kommuniker med den kommunale sygeplejerske/koordinationsmøde
- Specialiseret palliation?
- Følges på sygehusafdeling?
- Rehabilitering?
- Hjælpemidler?
- Kontaktform og tilgængelighed
- Ved egen læges fravær – orienter vikar

Konsultationer/Besøg

- Fysiske/Psysiske/Sociale/Eksistentielle problemer
- EORTC/PRO-palliation
- Symptomer reversible? Årsag?
- Objektiv undersøgelse
- Gennemgå medicin (medicinliste til patienten)
- Behov for s.c. medicin i hjemmet?
- Estimer forventet restlevetid
- Ønsker for Fremtidig Pleje og Behandling
- Behandlingsniveau/fravalg af genoplivning (IGVH)?
- Forudse kommende behov
- Forudse akutte forværringer
- Forbered patient og pårørende
- Efter dødens indtræden – information

Aftaler og opgaver efter konsultation/Besøg

- Lav handleplan
- Lav notatkopi til kommunal sygepleje (plus evt. andre aktører) efter handling
- Aftal, at ny EORTC/PRO-palliation laves inden næste konsultation/Besøg
- Lav dine ordinationer i FMK, evt. s.c. medicin på pause
- Ajourfør medicinliste
- Søg Terminaltilskud (FMK eller FMK-online)
- Lav Terminalerklæring (til kommunen)
- Forbered den kommunale sygepleje
- Aftal ny kontakt

- Brug af en tjekliste kan lette logistikken i egen praksis
- Listen kan bruges i sin helhed eller rettes til, så den passer til egen praksis
- Brug den gerne som frase i journalen
- Hvad kan du uddelegere?
- Tjeklisten findes som plastark, lige til at tage med ud på besøg!

Identifikation

Baggrunden for palliativ indsats er, at vi ved, hvem vi skal bruge vores ressourcer på!

Identificér dine patienter med behov for palliativ indsats

Surprise Question

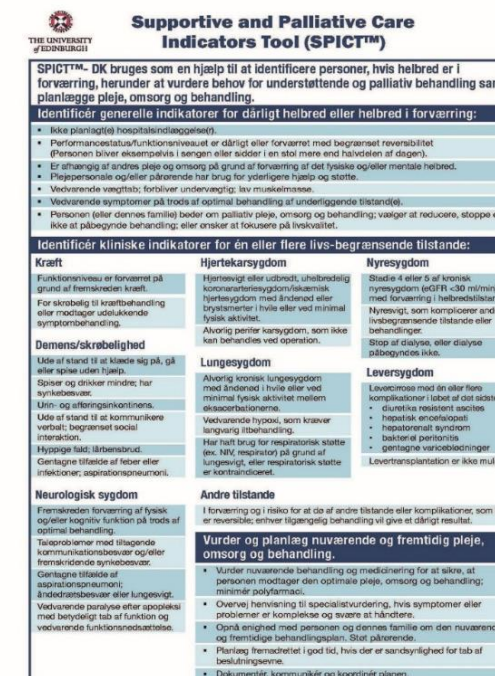
Vil det overraske dig om denne patient er død om 12 måneder?

Vil det overraske dig om denne patient lever om 12 måneder? (især brugbart til ældre med forventet kort restlevetid pga. alder)

SPICT

SPICT-DK™ Denmark – SPICT

SPICT-4ALL-DK Denmark – SPICT

Supportive and Palliative Care Indicators Tool (SPICT™) DK

SPICT™ tjekker om (1) at finde personer, som ikke har det godt med et eller flere helbredsproblemer. Disse personer har brug for mere hjælp og pleje nu og for en plan for pleje og omsorg i fremtiden. (2) (Hvad skal spørgsmålet?)

Identificér generelle indikatorer for dårligt helbred eller forværring:

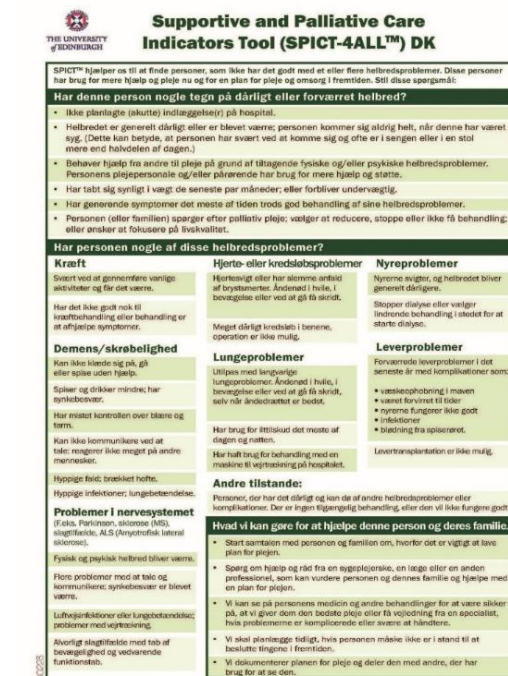
- Ikke klinisk begrænset levetidspåbudsning.
- Performancestatus/ADL-status/aktivitet er dårligt eller forværrer med begrænset reversibilitet (Personen bliver eksempelvis i sengen eller siddet i en stol mere end halvdelen af dagen).
- Et afhængig af andre pleje og omsorg på grund af forværring af det fysiske og/eller mentale helbred.
- Hørselsproblemer og/eller taleproblemer har brug for yderligere hjælp og støtte.
- Vækkende symptomer, forløber, undervejs: for eksempel:
 - Vækkende symptomer på trods af optimal behandling af underliggende tilstande.
 - Personer eller deres familier beder om palliativ pleje, omsorg og behandling; vælger at reducere, stoppe eller ikke at påbegynde behandling; eller ønsker at fokusere på livskvalitet.

Identificér kliniske indikatorer for én eller flere livs-begrænsende tilstande:

Kraft Funktionsniveau er forsvundet på grund af kronisk svækkelse. For eksempel til kræftbehandling eller modtager selektive symptombehandling.	Hjertesvigt Hjertesvigt eller lungebetændelse, kronisk hjertesvigt/iskæmiisk hjertesygdom med lindring eller trykbehandling. Hvis eller ved indtrådt hjertesvigt.	Nyresvigt Stadie 4 eller 5 af kronisk nyresygdom (eGFR < 30 ml/min) (med forværring) helbredsforværring.
Demens/skræbelighed Måle af stavet til at kende sig på, på eller have udtalt tale.	Lungesygdom Aldrig røvet lungesyge med kronisk, hvis eller ved kronisk fysisk aktivitet mellem akutte eksacerbationer. Vækkende hoste, som kræver langvarig behandling.	Leversygdom Leversygdom med eller uden komplicerede tilstande af det sidste år: <ul style="list-style-type: none"> • cirrhotisk leverbetændelse • hepatocellulært karcinom • sekundær biliary • primær biliarycirrose • Levertansplantation er ikke mulig.
Neurologisk sygdom I forværring og/eller risiko for at de af andre tilstande eller komplikationer, som ikke er reversible, ømmer tilgængelig behandling vil give et dårligt resultat.	Andre tilstande I forværring og/eller risiko for at de af andre tilstande eller komplikationer, som ikke er reversible, ømmer tilgængelig behandling vil give et dårligt resultat.	

Vurder og planlæg nuværende og fremtidig pleje, omsorg og behandling:

- Vurder nuværende behandling og modbehandling for at sikre, at personen modtager den optimale pleje, omsorg og behandling; imidlertid udarbejdes.
- Overvej henvisning til specialbehandling, hvis symptomer eller komplikationer er komplekse og svære at håndtere.
- Giv en engang med personen og deres familie om den nuværende og fremtidige behandlingsplan. Sæt påkørsels.
- Planlæg fremtiden (i god tid, hvis det er sandsynligt for tab af funktioner).
- Diskuter med familien, venner og kolleger om planer.

Supportive and Palliative Care Indicators Tool (SPICT-4ALL™) DK

SPICT™ tjekker om (1) at finde personer, som ikke har det godt med et eller flere helbredsproblemer. Disse personer har brug for mere hjælp og pleje nu og for en plan for pleje og omsorg i fremtiden. (2) (Hvad skal spørgsmålet?)

Har denne person nogle tegn på dårligt eller forværring helbred?

• Helbredet er generelt dårligt eller er blevet værre; personen kommer sig aldrig helt, når denne har været syg. (Dette kan betyde, at personen har svært ved at komme sig og ofte er i sengen eller i en stol mere end halvdelen af dagen.)

• Behøver hjælp fra andre til pleje på grund af tilgængelige fysiske og/eller psykiske helbredsproblemer. (Personens tilspændelse og/eller tilspændelse har brug for mere hjælp og støtte.)

• Har tabt sig synligt i vægt; de seneste par måneder, eller forløber undervejs.

• Har generelle symptomer det meste af tiden trods god behandling af sine helbredsproblemer.

• Personen (eller familien) spørger efter palliativ pleje; vælger at reducere, stoppe eller ikke få behandling; eller ønsker at fokusere på livskvalitet.

Har personen nogle af disse helbredsproblemer?

Kraft Svær ved at generere energi aktivitet og for eksempel: Har det ikke gået nok til at stå op eller gå, eller har svært ved at gå. Mager dårligt (vægt) i løbet af operation eller ved at gå.	Hjerte- eller kredsløbsproblemer Hjertesvigt eller har svære anfald af rytmeproblemer. Hvis, i løbet af operation eller ved at gå.	Nyreproblemer Nyrerne fungerer ikke godt. Skaber urin eller mangel på urin.
Demens/skræbelighed Kan ikke kende sig på, på eller have udtalt tale.	Lungeproblemer Lungesygdom med kronisk, hvis eller ved kronisk fysisk aktivitet mellem akutte eksacerbationer. Vækkende hoste, som kræver langvarig behandling.	Leverproblemer Leversygdom med eller uden komplicerede tilstande af det sidste år: <ul style="list-style-type: none"> • cirrhotisk leverbetændelse • hepatocellulært karcinom • sekundær biliary • primær biliarycirrose • Levertansplantation er ikke mulig.
Problemer i nervesystemet I forværring og/eller risiko for at de af andre tilstande eller komplikationer, som ikke er reversible, ømmer tilgængelig behandling vil give et dårligt resultat.	Andre tilstande I forværring og/eller risiko for at de af andre tilstande eller komplikationer, som ikke er reversible, ømmer tilgængelig behandling vil give et dårligt resultat.	

Hvad vil man gøre for at hjælpe denne person og deres familie:

- Spørg om hjælp og råd fra en speciallæge, en læge eller en anden professionel, som kan hjælpe personen og deres familie og hjælpe med en plan for pleje.
- Vurder nuværende behandling og modbehandling for at sikre, at personen modtager den optimale pleje, omsorg og behandling; imidlertid udarbejdes.
- Overvej henvisning til specialbehandling, hvis symptomer eller komplikationer er komplekse og svære at håndtere.
- Giv en engang med personen og deres familie om den nuværende og fremtidige behandlingsplan. Sæt påkørsels.
- Planlæg fremtiden (i god tid, hvis det er sandsynligt for tab af funktioner).
- Diskuter med familien, venner og kolleger om planer.

Det handler om at skabe EN FÆLLES DAGSORDEN

EORTC (symptomscreeningskema)

Palliation - Klinisk vejledning for almen praksis, DSAM 2024

Problem Square

Palliation - Klinisk vejledning for almen praksis, DSAM 2024

Lav en behovsvurdering – som forudsætning for en god symptomlindring

DANISH

EORTC QLQ-C15-PAL

Vi er interesserede i at vide noget om dig og dit helbred. Vær venlig at besvare alle spørgsmålene selv ved at sætte en ring omkring det svar (tal), som passer bedst på dig. Der er ingen "rigtige" eller "forkerte" svar. De oplysninger, som du giver os, vil forblive strengt fortrolige.

Patientnummer

Dato for udfyldelse af dette skema (dag, måned, år):

	Slet ikke	Lidt	En del	Meget
1. Har du nogen vanskeligheder ved at gå en <u>kort</u> tur udendørs?	1	2	3	4
2. Er du nødt til at ligge i sengen eller at sidde i en stol om dagen?	1	2	3	4
3. Har du brug for hjælp til at spise, tage tøj på, vaske dig eller gå på toilettet?	1	2	3	4
I den forløbne uge:				
	Slet ikke	Lidt	En del	Meget
4. Havde du åndenød?	1	2	3	4
5. Har du haft smerter?	1	2	3	4
6. Har du haft besvær med at sove?	1	2	3	4
7. Har du følt dig svag?	1	2	3	4
8. Har du savnet appetit?	1	2	3	4
9. Har du haft kvalme?	1	2	3	4

Vær venlig at fortsætte på næste side

DANISH

I den forløbne uge:	Slet ikke	Lidt	En del	Meget
10. Har du haft forstoppelse?	1	2	3	4
11. Var du træt?	1	2	3	4
12. Vanskeliggjorde smerter dine daglige gøremål?	1	2	3	4
13. Følte du dig anspændt?	1	2	3	4
14. Følte du dig deprimeret?	1	2	3	4

Ved det næste spørgsmål bedes du sætte en ring omkring det tal mellem 1 og 7, som passer bedst på dig

15. Hvordan vil du vurdere din samlede <u>livskvalitet</u> i den forløbne uge?	1	2	3	4	5	6	7
Meget dårlig							Særdeles god
16. Har du haft <u>andre</u> væsentlige symptomer eller problemer, som <u>ikke</u> er nævnt i spørgsmålene ovenfor?							
☐ Nej							
☐ Ja. Skriv venligst de vigtigste (op til tre), og angiv, i hvor høj grad, du har haft symptomerne eller problemerne i den sidste uge:							

I hvor høj grad har du i den forløbne uge haft:	Slet ikke	Lidt	En del	Meget
Symptom/problem A: _____	1	2	3	4
Symptom/problem B: _____	1	2	3	4
Symptom/problem C: _____	1	2	3	4

Besvarede du spørgeskemaet: Uden hjælp fra personale *eller* Med hjælp fra personale?

© Copyright 1995 and 2003 EORTC Study Group on Quality of Life. All rights reserved.

Samtalen en proces

FPB - ønsker om fremtidig pleje og behandling er en tilgang, der giver individer mulighed for at definere mål og ønsker for fremtidig behandling og pleje, at drøfte disse mål og ønsker med familie og sundhedsprofessionelle og at nedskrive og genoverveje disse ønsker ved behov.

Ready – Spørg om lov til at tale om emnet: Kan vi tage en snak om dit helbred og din behandling? Er der nogen du gerne vil have med til samtalen?

Expect – Få patientens perspektiv: Vil du fortælle mig, hvad du ved om din sygdom / behandling? Er der noget du har brug for at fortælle mig eller spørge mig om? Er der noget der har forandret sig? Nogen mennesker i din situation ville tænke over, hvad der ville ske hvis...

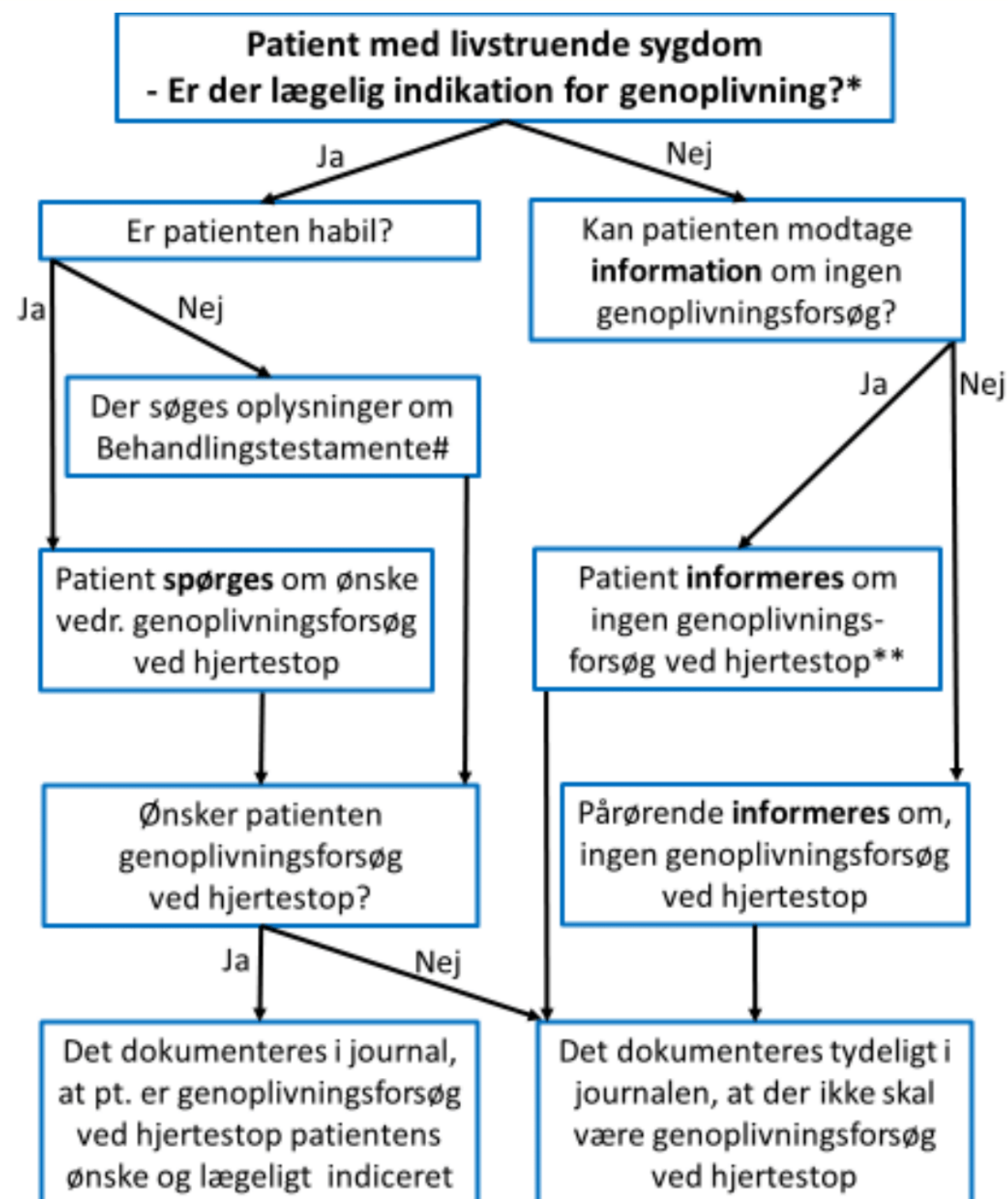
Diagnosis - Det vi ved er.. Det vi ikke ved... Det jeg ikke er sikker på... Det jeg håber på, men som bekymrer mig... Har du spørgsmål til mig eller noget der bekymrer dig?

Matters – Hvad er vigtigt for dig og din familie? Hvad vil du gerne kunne gøre? Hvad tænker du om den pleje / hjælp du skal have? Er der noget du ikke vil have? Hvad ville (navn) sige, hvis vi kunne spørge ham / hende?

Actions – Det vi kan gøre er... Det, der måske er hjælpsomt er... Det, der ikke er hjælpsomt er... Det, der ikke virker, i denne situation er...

Plan – En plan for fremtiden plejer at give en bedre pleje og behandling. Lad os prøve at planlægge hvad der skal ske, hvis / når...

Forslag til håndtering af spørgsmålet om genoplivning ved hjertestop

*: Hvis den pågældende læge ikke kan tage denne beslutning selv, skal det konfereres med senior læge, anden lægekollega, der er involveret i forløbet eller tages op på førstkommande lægekoneference

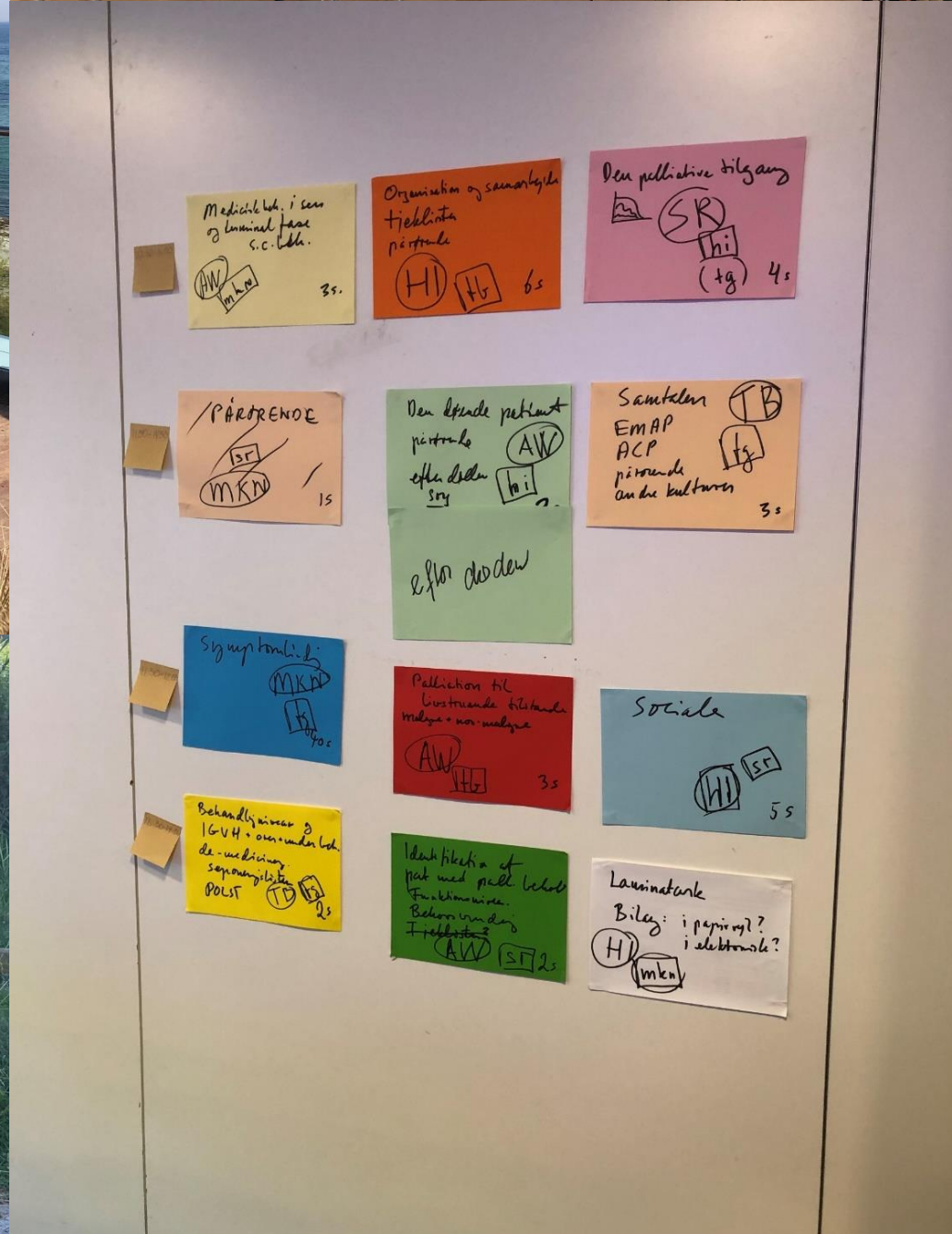
** : Vejledning til denne samtale: Se artikel-tekst.

: Kan findes under patientens oplysninger på www.fmk-online.dk

Pårørende

- **Mere fokus på de pårørende**
- **Redskaber**
Palliation - Klinisk vejledning for almen praksis,
DSAM 2024
Dialogskema
- **Sorgstøtte – før og efter dødsfaldet**

Spørgsmål

Skriv dine spørgsmål på chatten!

Har du yderligere spørgsmål eller ønsker at bestille flere vejledninger, så kontakt:

dsam@dsam.dk

Nyttige links

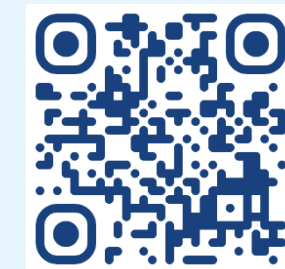
SST | [Anbefalinger for den palliative indsats](#)

DSAM | [Palliation](#)

PLO-E | SE-kurser om "Den døende patient"
[Palliation – at leve til man dør](#)

Månedsskriftet | [artikelserie om palliation](#)

KiAP | [Klyngepakke -Palliation i almen praksis – og samarbejdet med kommune eller hospital](#)

Podcasts

I 2022 har Månedsskriftet for almen praksis udgivet 3 podcasts om palliation:

<https://www.buzzsprout.com/1419550/10172281-palliation-1-organssvigtssygdomme-terminalerklaering-og-terminaltilskud>

<https://www.buzzsprout.com/1419550/10172286-palliation-2-4-symptomer-og-livssamtalen>

<https://www.buzzsprout.com/1419550/11241592-hvordan-taler-vi-om-doden>

og i 2024 2 podcasts om sygdom og død og om sorg:

<https://www.buzzsprout.com/1419550/14158639-hospitalspraesten-om-sygdom-og-dod>

<https://www.buzzsprout.com/1419550/14158648-hospitalspraesten-om-sorg>

Nyt fra vejledningsområdet

Webinarer

- Osteoporose afholdes den 7. januar 2025

Vejledninger på vej

- Diagnostik og behandling af vitamin B12-mangel i almen praksis (FAQta-ark)
- Afmedicinering – en systematisk tilgang (vejledning)

Tak for i dag!

Har du spørgsmål, så skriv til dsam@dsam.dk

Tak for din opmærksomhed. Hjælp os med at evaluere webinarret ved at svare på det korte spørgeskema, der er i din mail.

På forhånd tak.